

Zhukova A. I., PhD in Philosophy, Department of Philosophy, Kharkiv National Pedagogical University by G. S. Scovoroda (Ukraine, Kharkiv), ffokdes@gmail.com

Ambivalence transformation of a dream

The article studies expanded understanding of dream as the desired ideal, value that has a multiplicity of manifestations in interpretation. The dream may take an ambivalent meaning. The author revealed that ambivalence dream is formed by individual understanding, which is counting on the cultural and social changes. The attitude of the individual to his dream determines its properties, effects and significance. Ambivalent attitude of the individual to the dream can be determined of contradictions with value orientations, radical changes in culture, mental disorder. It can lead to a fatal and dramatic choice – the sense of eschatology and selfish way of development. The author concludes that if the person dream goes out from the plane of conscious thinking to the mania, it is also ambivalent as its impacts has negatively affect to the person.

Keywords: dream, ambivalence, consumption, emotional satisfaction.

Жукова А. И., кандидат философских наук, преподаватель кафедры философии, Харьковский национальный педагогический университет им. Г. С. Сковороды (Украина, Харьков), ffokdes@gmail.com

Амбивалентность преобразования мечты

Расширено понимание мечты как желаемого идеала, ценности, блага, которая имеет множественность проявлений в своей интерпретации. Мечта может принимать амбивалентное значение. Раскрывается, что амбивалентность мечты формируется при индивидуальном осмыслении, учитывая культурные и социальные изменения. Само отношение индивида к своей мечте определяет ее свойства, последствия и значимость. Амбивалентное отношение индивида к мечте может быть детерминировано противоречиями в ценностных ориентирах, кардинальными изменениями в культуре, психическим расстройством. Оно может привести к фатальному и драматическому выбору, чувству эсхатологии и эгоистическому направлению развития. В статье делается вывод, что если мечта человека переходит из плоскости сознательного осмысления в манию, она также является амбивалентной, поскольку его последствия негативно влияют на саму личность.

Ключевые слова: мечта, амбивалентность, потребление, эмоциональное удовлетворение.

* * *

УДК 316.334:7:316.334:008

Ковчак В. О.

здобувач філософського факультету,
Львівський національний університет ім. І. Франка
(Україна, Львів), kovchak.v@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ СИМУЛЯЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ТА СУСПІЛЬНОЇ ДІЙНОСТІ

Досліджується характер симуляції суспільної активності та суспільної дійсності. Здійснена спроба виявити небезпеку впливу симуляції на суспільну дійсність та активність людини. Серед вагомих можна виділити дискурсивну і презентаивну (недискурсивну) семіотичних систем суспільного здійснення. Дискурсивна форма суспільного здійснення закорінена у логічній аргументації, раціональній відкритості і апелює до досвіду кожного із учасників суспільної дійсності. Презентаивна форма суспільного здійснення є закритою для активності членів суспільства і створюється штучно. Загроза симуляції суспільної дійсності і суспільної активності полягає у тому, що паразитарна влада структура може використовувати презентаивну форму конструкції соціальної реальності і тим здійснювати симуляцію соціальної реальності.

Ключові слова: симуляція, конструкція, активність, дійсність, семіотика, репрезентація, презентація.

Працю П. Бергера і Т. Лукмана можна вважати відправною точкою розвитку багатьох ділянок соціальної філософії: поруч із поняттям “конструкції соціальної реальності” виникає проблематика базового концепту інтеракції, на якому ґрунтуються заново поставлені проблемні питання мови–мовлення, дискурсу, комунікації, референції та репрезентації, символізму і презентаивних (недискурсивних) форм осягнення дійсності, симуляції суспільної дійсності та людської активності.

Серед доступних праць щодо впливу знакових і комунікативних систем на розгортання суспільного

життя й, зокрема, на конструювання соціальної дійсності, варто відзначити внесок К.–О. Апеля, П. Бергера, Ж. Бодрієра, Г. Блумера, Ю. Габермаса, Дж. Ділі, У. Еко, К. Гірца, Т. Лукмана, Н. Лумана, С. Лангер, Г. Абельса, Н. Артюнової, Є. Брезговської, А. Карася, Н. Макеєвої, Г. Патнема, М. Поповича, Г. Почепцова, Б. Потятинника, П. Рікера, Р. Рорті, Р. Якуца, А. Шюца та інших.

Мета статті: здійснити спробу висвітлити характерні особливості симуляції суспільної активності та суспільної дійсності крізь призму культури постмодернізму й філософії Ж. Бодрієра.

Суспільство є складною соціокультурною системою інтеракцій, що здійснюються посередництвом семіотичних систем. Спілкування виступає чинником імплементації активності індивіда у загальний процес творення дійсності: кожен індивід володіє своїм потенціалом активності, що через семіотичні чинники задіюється у процес конструювання суспільної дійсності. “Як сукупна мережа загальноприйнятих знаків і значень, мовлення не може бути ізольованим від свого здійснювання у спілкуванні і комунікації. Існування принаймні двох різноспрямованих етик виявляє щонайменше два типи дискурсивних орієнтацій у світі. Відмінності між ними складаються на рівні пріоритетних за значенням зустрічей – подій: в одному випадку ідентифікаційна мовленнєва дія виокремлюватиме пріоритет знаків життя і свободи, а в іншому – тяжітиме до збереження “спокою”, “ухилення” перед насиллям влади або ж, навпаки, – стверджуватиме її статус, здійснюючи симуляцію активності”, – стверджує А. Карась [3].

Інформаційні маніпуляції з боку владних структур можуть деформувати семіотичний простір у плоску модель і нові – владно створені штучні комунікаційні моделі – привласнюють собі функцію конструювання суспільної дійсності: новітні технічні можливості поширення інформації через створення значної деформації соціального простору впливають на формування усїєї системи матеріальних і духовних цінностей суспільства [5, с. 138].

Людина не лише створює свій суспільний світ, у якому живе, а створює і себе у цьому світі. Конструювання суспільної дійсності відбувається через комунікативну стратегію настанов інтерпретанти як результату дії знаку, що пов’язана із проясненням прагматичних сенсів у комунікації. Інтерпретанта як властивість знаку є комунікаційною властивістю: можна ствердити, що сам процес формування інтерпретанта є процесом комунікації, а індивід є суб’єктом комунікації і відповідальний за витворення інтерпретанти, яка встановлює семіотичний характер інтеракції стосунків між відправником і одержувачем в процесі комунікації.

Символи є інтелектуальними інструментами суспільного розвитку (за Вайтхедом), що впливають на формування свідомості і встановлюють у процесі семіозу (ширше: у інтеракції, комунікації, дискурсі) символний сенс. Символізм як процес означування є комунікативною активністю, комунікативною (спів)творчістю. Символ у собі несе сенс, який є внутрішньо зрозумілим для суб’єкта інтеракції.

Символічна функція свідомості виявляється у можливості апріорного раціонального осмислення об'єкта, що має ментальне буття, але реально як емпірична річ є неданим. І така символічна функція неможлива без виходу до інтеракції, комунікації. Це основна і важлива характеристика символу на відміну іншого типу знаку. Символізування є інтелектуальним утриманням об'єктів дійсності у мисленні, рефлексія загалом: символ як витворення зрозумілого і очевидного репрезентанта у мисленні є способом розуміти дійсність через її інтерпретацію. Без системи символів і їх символічної взаємодії дійсність є хаосом незрозумілих дій. Американський філософ С. Лангер стверджує, що символізування дійсності є первинною функцією активності людини, спонтанним проявом людської природи, а, відтак, мислення є інтелектуальним символічним процесом, через людина осягає, освоює світ, упорядковуючи хаос навколо себе. Тому символізування виступає не так засобом спілкування, як метою і способом існування [5, с. 140]. Це не суперечить дослідженням Ч. С. Пірса, який вважає, що слово має символічну характеристику, значення якої складене із тих ідей, образів і емоцій, що невербально актуалізуються у думці слухачів. Саме таке співвідношення пари "символ-сенс" є способом розв'язання проблеми інтерпретації та її онтологічних передумов [7, с. 6].

Символічне осмислення дійсності усуває сумнів у дійсності, бо, передовсім, це не влада над світом, а влада над самим собою у світі: звільнення від страху незнання [5, с. 140]. Людина у комунікативній інтерпретації символу-знаку і здійснює символізування, а на присутність сенсу вказує активність свідомості. А тому символізм (на відміну від системи категорій і понять) є способом глибшого пізнання світу. Символізування як ментальна активність мислення є інструментом проникнення у фундаментальні структури світу, а у широкому розумінні символ здійснює масштабне означення як процес семіозису у просторі міжлюдської комунікації. Однак, такі символічні інструменти культури можуть бути не лише засобом творчого розвитку людини, але і засобом маніпулювання людиною, її поневолення [5, с. 140].

Дискурсивний символізм пов'язаний з комунікативною функцією мови і має метою побудову цілісної системи знання посередництвом мови. Комунікативна стратегія дискурсивного символізму, за С. Лангер, є здатністю індивіда у комунікаційній взаємодії вербалізувати сенси, в чому і виявляється комунікативна функція мови: індивід на своє запитання отримує відповідь. Йдеться про дискурс як форму пізнання, а не про встановлення істинності висловлювання. Важливою характеристикою дискурсу є створення інтерпретанти, яка у процесі витворення послідовно проходить такі функції: емоційна функція (безпосередня інтерпретанта), енергетична функція (динамічна інтерпретанта), логічна функція (фінальна інтерпретанта). Фінальною інтерпретантою, за Н. Лук'яновою, є ідея як правило дії (звичка, традиція): вона диктує суб'єктові норми поведінки у суспільній активності як певну остаточну думку про результат комунікації [5, с. 140]. Індивід завдяки властивості генерувати сенси і узагальнювати їх через

символізування світу здатний здійснювати конструкцію світу за допомогою символічних форм. В цьому і проявляється символічний характер пізнавальної діяльності.

Існують символи також і на ірраціональній основі, які позбавлені дискурсивного ґрунту: у міфах, емоціях, сновидіннях [4, с. 79]. Таку форму символів С. Лангер називає презентативним (недискурсивним) символізмом. І дискурсивна форма, і недискурсивна форма складена з багатьох ланок, але недискурсивна позбавлена логічної лінійності викладу, граматики слідування однієї ланки за іншою. Дискурсивний символізм реалізується через логіку, а презентативний через чуттєві значення і візуальні форми [4, с. 268]. У процесі конструювання інтерпретанти знаку через презентативні практики не встановлюються взаємозалежності від інших інтерпретант, що неодмінно існують у комунікативному просторі; не відбувається до посилання плуральної іншості Іншого. Інші у практиці презентативного символізму залишаються відчуженими від процесу конструювання суспільної дійсності через імпліцитне знайомство зі знаком, яке і визначає правило поведінки [5, с. 141]. Презентативний символізм у процесі формування інтерпретанти деактуалізує звернення до досвіду Іншого, який стає неактуальним елементом у інтеракційній взаємодії. У механізмі презентативного символізму відсутня складова логічного визначення, що дає можливість конструювати фінальну інтерпретанту, в логіці міфу основна властивість якої є отримання висновків без обмірковування. Міфологічне мислення (поруч із логічним) є найважливішим чинником осмислення досвіду, є способом пізнання людиною світу. Людині властиво послуговуватись категоріями міфу: властиво робити вибір не лише через пошук і осмислення раціональних аргументів у розумінні ситуації, але й керуватись традиційними (нео)міфологічними репрезентаціями. Як стверджує Н. Лук'янова, реміфологізація виникає як пошук виходу з кризової ситуації в комунікативній ситуації втрати ідентичності: в комунікативних стратегіях міф стає засобом знайти свою лінію поведінки в умовах, коли приховані механізми соціальної дійсності спрямовані на окупацію значень слів і смислові маніпуляції [5, с. 141–142].

Презентативний символізм як стратегія впливу і маніпулювання у комунікативній ситуації конструкції суспільної дійсності уможливується також внаслідок того, що міфічний образ може сприйматися не лише за допомогою дискурсивної практики, але й через недискурсивні чинники. Але людина і далі інтерпретує міфічний (=позадискурсивний) образ дискурсивно, прояснюючи його як значення в процесах комунікації і тим встановлює його значущість. Таким чином, презентативний символізм стає ефективною стратегією конструювання соціокультурної реальності, а новий міф як комунікативна система є ефективним механізмом владних маніпуляцій, створюючи образи прекрасного майбутнього, яке було у минулому. В реалізації комунікативної стратегії презентативного символізму основну роль відіграє спосіб поводження з міфом як із безпосередньою інтерпретантою. У такій стратегії унаочнено витворення свого роду ритуалу як узвичаєного способу дії в ідеологічному суспільному

просторі міфу. Механізм конструювання такої стратегії хвибує на логічне прояснення, яке замінюється емоціями і почуттями замість логіки розуму. І тут принцип використання тієї або іншої ідеї (інтерпретанти) у суспільному конструюванні світу за допомогою символічних форм не піддається раціональному поясненню. Так із метою владного засилля через штучне створення інтерпретанти і поставлення її над суспільною активністю створюються нові соціальні міфи [5, с. 143].

Символічні системи, що функціонують у суспільному просторі, можуть бути як засобом розвитку суспільства, так і засобом ментального поневолення, маніпулювання суспільною активністю через паразитарно–політичні схеми. Комунікативна стратегія дискурсивного символізму формується в мовних знаках, за допомогою яких прояснюється значення і генеруються сенси. А у комунікативній стратегії презентативного символізму ідея як фінальна інтерпретанта не витворюється дискурсивно, а уже є, уже дана готовою як картина–образ (*хоч може бути вираженою і мовно*). Як влучно помічає Ж. Бодріяр, основна подія нашого часу – агонія референтів: агонія реального і раціонального [2, с. 384]. Це і розпочинає еру симуляції як переходу від знаків, які щось приховують, до знаків, які приховують, що нічого немає [1, с. 13]. Ж. Бодріяр через поняття симулякру описує нові умови існування суспільства поза механізмом репрезентації – у гіперреальності, в якій домінує симуляція як позбавлення фіксованої референтної основи об'єктів та дискурсів [2, с. 386]. Символи–знаки, які за своєю суттю означають щось справжнє і важливе в автентично–активному людському бутті, зазнають підміни іншим видом симулятивних знаків, що мають геть іншу семіотичну природу [1, с. 9]. Симулякр жодним чином не співвідноситься із дійсністю життєвого світу, бо будь–які референтивні (репрезентаційні) об'єктні моделі втрачені: знак–симулякр реферує до іншого знака–симулякра, який вже є втраченим як об'єкт. Так, якщо знак має на меті позначити, символ – репрезентувати, то симулякр (несучи функцію і знака, і символу) не має жодного об'єктного сенсу, бо симулякр завжди означає і (ре)презентує інший симулякр. Симулякр позбавлений об'єктного референтивного механізму і в цьому плані фактично позбавлений самої референтії: “Мова йде про субституцію, заміну реального знаками реального, тобто про операцію з попередження будь–якого реального процесу за допомогою його оперативної копії, метастабільного сигнального механізму, програмованого й бездоганного, що презентує всі знаки реального й поминає всі його несподівані повороти” [1, с. 7].

Симулятивне сприйняття дійсності спирається на *штучну* референтію, яка в цьому плані перебуває поза дійсним середовищем. У такій ситуації, за Ж. Бодріяром, втрачається будь–який зв'язок із реальністю, і знак переходить у стан симуляції, де є чистим симулякром самого себе. Тут уже немає видимості, а є суцільна симуляція видимості. Симулякр – знак, що набув свого власного буття, а тому сутнісно перестав бути знаком. Він призводить до реконструкції суб'єкта у просторі соціальних комунікацій: суб'єкт зливається

із симулякром, згортається у свій власний симулякр і (хоча матеріально є у координатах дійсності) не є активно присутнім у дійсності, а свою активність витрачає на симуляцію активності. За Ж. Бодріяром, ми перебуваємо у світі, в якому зростає кількість інформації, але разом із тим катастрофічно падає сенс повідомлення. Щодо цього Ж. Бодріяр висуває гіпотезу, що засоби масової інформації здійснюють не соціалізацію, а, навпаки, “імплюзію соціального в масах” (вираз Ж. Бодріяра) як розширення до макроскопічного рівня імплюзії сенсу на мікроскопічному рівні знака [4, с. 562]. За Ж. Бодріяром, інформація може знищувати сенси, не стимулюючи комунікацію, а інсценізуючи її; не продукувати смисл, а його інсценізувати [1, с. 119–120]. Замкнуті на собі знаки примушують справжню реальність і соціальну дійсність зникнути, розчинитись, стати ефемерною, а самі симулякри здійснюють маскування такого зникнення.

Суспільна дійсність під тиском процесу симуляції і симулякрів зміщується у сферу замкнутих на собі, відірваних від дійсності знаків, що несуть спотворену візію (=презентацію) дійсності і копії копій починають паразитувати над живими ідеями. За Ж. Бодріяром, світ симулякрів є невід'ємною сферою сучасного суспільного життя. І у сучасному суспільстві симулякри стають щоразу активнішим складником комунікації, суспільній дійсності загалом. Особливо це стає актуальним із проявом інформатизації суспільства, у якому під тиском певних чинників (політичних, маркетингових тощо) знаковість комунікації і дискурсу втрачає репрезентативність і тяжіє до чистої презентативної природи – до симулякру [1, с. 5–6].

У сучасному суспільстві референтивний зв'язок мовного повідомлення все більше втрачається, спотворюючись до інформаційно–сміслового сурогату. Окрім того, що симуляція суспільної дійсності спотворює семіотичне і логічне повідомлення про дійсність, дія симулякрів ще й неабияк впливає на людську природу: людина втрачає своє буття і не чує себе. Симуляція і симулякри ведуть до того, що людське “Я” стає відчуженим не лише щодо Іншого, а й щодо самого себе – людина втрачає власну самість. Симуляція суспільної дійсності та людської активності є гострішою і має важчі наслідки для конституентності людського буття і мислення, аніж форма міфу: міф є активною проекцією власного існування на навколишнє середовище, а симуляція є вкрай іншим знаковим явищем. Знаки замикаються на собі і не дають доступу до реальності. Людина, занурена у світ симулякрів, не переживає ані свою субстанційність, ані факт існування Іншого, ані Бога [4, с. 563]. Абсолютні цінності, як вважає Ж. Бодріяр, зовсім не зникли, а набули статусу операційності: зараз їх стало багато, зараз вони у надлишку. У сучасному світі панує абсолютна прозорість, яка, звісно, має симулятивний статус. Характерною рисою сучасного суспільства є інертність та індиферентність як “звітрювання сенсу у операційних системах” (вислів Ж. Бодріяра), але і така позиція скасовує себе. Загалом, введена у сучасну соціальну філософію терміну “симулякр” зафіксує семіотизацію людського буття, де фундаментальна сфера дійсності набуває характеру знаковості [4, с. 565].

Небезпека штучної й неправдивої конструкції соціальної дійсності криється в тому, що владна верхівка суспільства постійно тяжіє до спокуси симулювати суспільну дійсність довкола символізації користі й вигоди як єдиної ментальної інтенції життєвого світу людини. Адекватність конструювання соціальної дійсності досягається внаслідок референційного механізму репрезентації дійсності. Але, *окрім репрезентаційного й дискурсивного способів конструювання дійсності*, існує інший: недискурсивний, презентативний символізм, що не реферує до безпосередніх інтересів суспільства. Небезпека деструкції суспільної дійсності криється у спотворенні системи репрезентації й дискурсу, що стає можливим під впливом панування в комунікативному середовищі симулятивних форм референції, яка дезорганізовує семиотично-ментальну активність суспільства.

Список використаних джерел

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / [пер. з франц. В. Ховхун]. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2004. – 230 с.
2. Енциклопедія постмодернізму / [ред. ред. Ч. Вінквіст, В. Тейлор; пер. з англ. В. Шовкун]. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – 503 с.
3. Карась А. Етика свободи і солідарності у громадянському суспільстві // Незалежний культурологічний часопис “І”. – 2001. – №20. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/karas.htm>
4. Лангер С. Філософія в новому ключі: Исследование символики разума, ритуала и искусства / [пер. з англ. С. П. Евтущенко]. – М.: Республика, 2000. – 287 с. – (Мыслители XX века).
5. Лукьянова Н. Коммуникативно-семиотические стратегии конструирования социальной реальности // Известия Томского политехнического университета. – 2009. – Т.315. – №6. – С.138–143.
6. Новейший философский словарь. Постмодернизм / [гл. науч. ред. и сост. А. Грицанов]. – Мн.: Современный литератор, 2007. – 816 с.
7. Уайтхед А. Символизм, его смысл и воздействие / [пер. с англ. С. Сычева]. – Томск: Водолей, 1999. – 64 с.
8. Шестаков В. Эстетическая философия Сьюзен Лангер // Философия в Новом ключе. – М.: Республика, 2000. – С.266–273.

References

1. Bodrijar Zh. Symuljakry i symuljacija / [per. z franc. V. Novhuh]. – K.: Vyd-vo Solomii Pavlychko “Osnovy”, 2004. – 230 s.
2. Encyklopedija postmodernizmu / [red. red. Ch. Vinkvist, V. Tejlor; per. z angl. V. Shovkun]. – K.: Vyd-vo Solomii Pavlychko “Osnovy”, 2003. – 503 s.
3. Karas’ A. Etyka svobody i solidarnosti u gromadjans’komu suspil’stvi // Nezaleznyj kul’turologichnyj chasopys “I”. – 2001. – №20. – Rezhym dostupu: <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/karas.htm>
4. Langer S. Filosofija v novom ključe: Issledovanie simvoliki razuma, rituala i iskusstva / [per. z angl. S. P. Evtushenko]. – M.: Respublika, 2000. – 287 s. – (Mysliteli XX veka).
5. Luk’janova N. Kommunikativno-semioticheskie strategii konstruirovaniya social’noj real’nosti // Izvestiya Tomskogo politehnicheskogo universiteta. – 2009. – T.315. – №6. – S.138–143.
6. Novejšij filosofskij slovar’. Postmodernizm / [gl. nauch. red. i sost. A. Gricanov]. – Mn.: Sovremennyj literator, 2007. – 816 s.
7. Uajthed A. Simvolizm, ego smysl i vozdejstvie / [per. s angl. S. Sycheva]. – Tomsk: Vodolej, 1999. – 64 s.
8. Shestakov V. Jesteticheskaja filosofija S’juzen Langer // Filosofija v Novom ključe. – M.: Respublika, 2000. – S.266–273.

Kovchak V. O., the applicant Faculty of Philosophy, Ivan Franko Lviv National University (Ukraine, Lvov), kovchak.v@gmail.com

Social and philosophical aspects of the simulation of social activity and social reality

This article deals with the analysis the character of simulation social activity and social reality. The author attempts the danger of the influence simulative appearances on the social reality and human activity. The discursive form of social

execution consists in logical reasoning, openness of rationality and in an appeal to the experience of each participant of social reality. The presentative form of social execution is closed to the activity of society members – the form like this is created artificially. A threat of simulation social reality and social activity consists in the fact that the parasitical structure of power can use a presentative form of construction of social reality and thereby to do simulations of social reality.

Keywords: simulation, construction, activity, reality, semiotics, representation, presentation.

Kovchak V. O., соискатель философского факультета, Львовский национальный университет им. И. Франко (Украина, Львов), kovchak.v@gmail.com

Социально-философские аспекты симуляции общественной активности и общественной действительности

Исследуется характер симуляции общественной активности и общественной действительности. Осуществлена попытка выявить опасность воздействия симуляции на общественную действительность и активность человека. Среди весомых можно выделить дискурсивную и презентативную (недискурсивную) семиотических систем общественного осуществления. Дискурсивная форма общественного осуществления коренится в логической аргументации, рациональной открытости и апелляции к опыту каждого из участников общественной действительности. Презентативная форма общественного осуществления закрыта для активности членов общества и создается искусственно. Угроза симуляции общественной действительности и общественной активности заключается в том, что паразитарная властная структура может использовать презентативную форму конструкции социальной реальности и тем осуществлять симуляцию социальной реальности.

Ключевые слова: симуляция, конструкция, активность, действительность, семиотика, репрезентация, презентация.

* * *

УДК 94(477)

Колесніченко М. В.
здобувач кафедри соціології, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), maxima69@list.ru

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ “ЕТНІЧНІСТЬ” У СОЦІОФІЛОСОФСЬКІЙ ПАРАДИГМІ

Представлені основні аспекти процесу концептуалізації поняття “етнічність” у соціофілософській парадигмі західних дослідників: звертається увага на актуалізацію етнічних проблем як у соціальній реальності, так і у наукових розробках; з’ясовується контент термінів і понять, які застосовуються у статті, зокрема “соціофілософська парадигма”, “етнічність”, “етнічна група”, “етнічна ідентичність”; аналізуються основні теорії етнічності (примордіалізм, інструменталізм, конструктивізм). Акцентовується увага на структуроутворюючих етнічність компонентах та її маркерах, як також на особливостях функціонування етнічності у соціальному просторі.

Ключові слова: етнічність, теорії етнічності, етнічна група, етнічна ідентичність, соціофілософська парадигма.

Феномен етнічності є сьогодні досить таки продуктивним об’єктом дослідження у соціогуманітарних науках. Якщо ще кілька десятиліть тому такий стейтмент стосувався лише західного наукового дискурсу, то наприкінці ХХ–го – на початку ХХІ–го століття він поступово стає притаманним і українській соціогуманістиці. Інтенсифікація включення етнічності як комплексного явища у дослідницьке поле зумовлена, передусім, його значущістю для суспільного розвитку багатьох країн світу, передусім з поліетнічним складом населення. За твердженнями дослідників, нині у світі практично немає етнічного гомогенних країн. Україну можна також долучити до переліку країн, де поліетнічність перетворюється у вагомий чинник її розвитку [2, с. 189–191]. Хоча поліетнічність як соціокультурний феномен була властива деяким країнам ще кілька століть тому, однак такої уваги, як сьогодні, вона на себе не звертала ані у публічному, ані у науковому сенсі. У середині